

Utvärderingsrapport spanska

UFN har utvärderat huvudområdet spanska. Utvärderingen har genomförts av UFN:s utskott för granskning av utbildning (UGU) ISLL.

Rapporten baserar sig på sakkunnigyttranden och skriftliga underlag (självvärderingar inklusive bilagor från spanska, matris över kurser/examensmål, ett urval av bedömningskriterier, kurs- och utbildningsplaner, samt ett urval kursanalyser). De skriftliga underlagen har granskats av externa sakkunniga docent Elena Lindholm, Umeå universitet, och professor emeritus Ingmar Söhrman, Göteborgs universitet, som lämnat yttranden enligt formulär Bedömning efter extern granskning av huvudområde eller yrkesprogram. Därutöver har intervju med en student genomförts 2024-01-04 och ingått i utskottets underlag.

Dialog om utkast till utvärderingsrapport har genomförts 2024-03-20 med representanter för utbildningen, ämnesföreträdare Pierre Andersson, Aranzazu Santos Muñoz och Carles Magrinya Badiella.

1. Profil och utveckling

Utbildningens kunskapsbidrag vid Högskolan Dalarna

Högskolan Dalarna erbjuder fristående kurser i spanska om totalt 120 hp, inom grundnivå, där samtliga kan ingå i huvudområdet för kandidatexamen. Kravet för att bli antagen till spanska nivå I är steg 3 i spanska från gymnasiet, eller motsvarande. Nivå III omfattar två inriktningar, 30 hp litterär inriktning samt 30 hp lingvistisk inriktning, och metod-/examensarbetskurser. Fokus inom den språkvetenskapliga inriktningen är sociolingvistik, i vilka olika metoder och teorier knutna till sociolingvistik och pragmatik studeras, samt studier av minoritetsspråk i främst Latinamerika och deras relation till spanska. Inom den litterära inriktningen ges två kurser, *Modern litteratur i Spanien och Spanskamerika* samt *Spansk litteratur från guldåldern till realismen*, inom vilka studenterna enligt självvärderingen bland annat utvecklar sin analytiska förmåga inom litteraturstudier.

Självvärderingen sammanfattar ämnets profil som ”den spansktalande världen”. I detta sammanhang nämns också att en stor del av studenterna kommer från olika spansktalande länder varför de, oavsett modersmål, kommer i kontakt med olika autentiska spanska varieteter under sin utbildning.

Förutom de kurser som nämnts ovan ges även kurser inom ämneslärarprogrammet inriktning grundskolans årskurs 7–9, samt ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan, inom uppdragsutbildningen LL (läraryftet), samt kurser inom VAL (Vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen). Spanska erbjuder även språkdidaktik I och II som fristående kurser och

kurspaketet ”Spanska I med didaktisk inriktning, 30 hp” kommer att erbjudas som fristående kurspaket.

Studenter med kandidatexamen i spanska har möjlighet att söka vidare till en magister- eller masterutbildning, utomlands eller i Sverige, och vid HDa till programmet Interkulturella litteraturstudier. En stor andel av de studenter som läser fristående kurser i spanska väljer att komplettera dessa med KPU (Kompletterande pedagogisk utbildning) och ta ut en lärarexamen.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga bedömer att grundutbildningen i spanska vid Högskolan Dalarna står sig väl i nationell jämförelse. De noterar att en skillnad gentemot andra grundutbildningar i landet är att HDa har valt att erbjuda en specialisering under tredje terminens studier där studenterna väljer inriktning, mellan språkvetenskap och litteraturvetenskap. En av de sakkunniga menar att detta riskerar att bli ett problem för de studenter som söker en masterutbildning vid annat lärosäte, då de kommer att ha en smalare bakgrund än de som studerat annorstädes.

Sakkunniga menar att de krav som ställs på studenternas muntliga och skriftliga färdigheter i spanska, samt förmågor till analys av språk och kultur ur olika perspektiv, ger en god grund för vidare utveckling inom olika yrken där mycket goda kunskaper i spanska språket är ett krav, exempelvis inom utbildningssektorn, kultursektorn, offentlig förvaltning, handel eller informationssektorn.

Utskottets kommentarer

- Utskottet instämmer inte med de sakkunniga i att upplägget där studenterna väljer inriktning under termin tre är problematiskt. Frågan diskuterades vid dialog med representanter för utbildningen där syftet och genomförandet av detta upplägg utvecklades ytterligare. Några hinder för övergång till högre nivåer finns inte enligt dialogen. Det viktigaste syftet med att ge två inriktningar något tidigare än vid andra lärosäten är att bättre förbereda studenterna inför examensarbetet som utgörs av en studie inom antingen litteratur eller lingvistik. Efter införandet av detta upplägg har examensarbetenas kvalitet förbättrats. Därutöver skriver de studenter som läser spanska inom ämneslärarprogrammet inget examensarbete vilket ger utrymme för de två inriktningarna. I båda inriktningarna finns didaktiska inslag och efterfrågan på de specialiserade kurserna är också stor bland studenterna inom VAL.

Omvärldsbevakning och utvecklingsarbete

I självvärderingen ges exempel på systematisk omvärldsbevakning. Exempelvis deltar lärarna i högre seminarier vid högskolan och håller sig uppdaterade inom sitt kunskapsområde genom att delta på internationella konferenser. Alla lärare kommer ursprungligen från olika lärosäten och deras nätverk innebär därutöver en viktig informell omvärldsbevakning. Ämnesföreträdaren och de lärare som arbetar med de didaktiska inslagen i kurserna har kontakter med skolledare och aktiva lärare runt om i landet, och deltar i möten och fortbildningar anordnade av lärarutbildningen. Ämnesföreträdaren deltar även i fortbildningskurser relaterade till exempelvis styrdokument och betygskriterier i grund- och gymnasieskolan. Det stora antalet examensarbeten

(exempelvis 18 stycken under VT23) kräver inlån av disputerade lärare från andra lärosäten för att täcka handledarkapaciteten. Detta medför externa inspel i diskussioner kring till exempel val av tema och relevant nivå på examensarbetena. Inget rutinmässigt externt utbyte av examensarbeten förekommer idag, men enligt dialog pågår diskussioner med Göteborgs universitet om att utveckla gemensamma oppositionsseminarier för examensarbeten.

Exempel i självvärderingen på systematiskt arbete för att utvärdera och utveckla utbildningen är att lärargruppen träffas regelbundet online och diskuterar undervisning, kurslitteratur, undervisningsnivå etcetera. Därutöver hålls ämnesmöten var femte eller sjätte vecka då eventuella problem som uppstått i kurser diskuteras. Kursutvärderingar genomförs i anslutning till sista momentet i en kurs och diskuteras på ämnesmöten i slutet av terminen. Ämnesföreträdaren gör även en sammanställning av samtliga kursanalyser som publiceras i verksamhetsberättelsen.

Framtidsutsikterna bedöms som goda. Enligt självvärderingen har de flesta av studenterna som mål att bli lärare i spanska, och behovet av lärare i spanska är stabilt. I sammanhanget nämns att det inom ämnesgruppen noterats att söktrycket inom lärarutbildningen minskat samtidigt som intresset för andra vägar till läraryrket såsom lärarlyftet, VAL och KPU ökat. Spanska vid HDa erbjuder studenterna denna flexibilitet, och som en ytterligare förstärkning av denna kommer ett fristående kurspaket med didaktisk inriktning att ges. En utmaning som nämns är det ökade utbudet av onlinekurser vid samtliga svenska lärosäten, vilket gör att konkurrensen om studenterna hårdnar.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga finner att utbildningens utvecklingsmöjligheter är goda inom de givna ramarna, och att en fördel är den goda kompetensen inom nätundervisning. En ständig utmaning vid nätbaserad utbildning som den HDa erbjuder är dock låg genomströmning och flyktiga studenter. HDa har med sitt fokus på sådan utbildning möjlighet att leda utvecklingen genom att satsa på ökad genomströmning på nätkurser och hitta sätt att få nätstudenter att stanna kvar genom hela grundutbildningen.

Utskottets kommentarer

Utskottet instämmer med de sakkunniga.

2. Förutsättningar för utbildningen

Akademisk miljö och lärarkompetens

Namn/ födelseår	Akademisk titel Ämne /yrkesexamen	Befattning	Anställningens tidsbegränsning	Anställning omfattning % av heltid	Undervisning i utbildningen % av heltid	Forskning Omfattning i % av heltid	Högskole- pedagogisk utbildning omfattning i hp
640727	Fil.dr Pierre Andersson	Lektor	tillsvidare	100 %	80	10	15
740816	Fil.dr Carolina Leon Vegas	Lektor	tillsvidare	100 %	80	10	15
750427	Fil.dr Aranzazu Santos Munoz	Lektor	tillsvidare	100 %	80	10	15

740215	Fil.dr Carles Magrinya Badiella	Lektor	tillsvidare	100 %	80	10	15
730804	Mario Lopez Cordero	adjunkt	tillsvidare	100 %	80		15
850728	Fil. lic. VictorJormeus	Doktorand	tillsvidare	100%	8%		

Självvärderingen kommenterar lärarkompetens i relation till utbildningens profil. Ämnet har två disputerade litteraturvetare och två disputerade språkvetare med inriktning mot sociolingvistik. Därutöver är adjunkten doktorand och utför en studie relaterad till sociolingvistik.

En doktorand inom pedagogiskt arbete delar ansvaret för kurserna *Språkdidaktik I* och *Språkdidaktik II*. Två av ämnets disputerade lärare är behöriga gymnasielärare i spanska med lång yrkeserfarenhet och adjunkten har spansk lärarutbildning i grunden (med fokus på spanska som andraspråk).

Samtliga lärare har genomgått högskolepedagogisk utbildning, samt att ämnets fyra disputerade lärare genomgått forskarhandledningsutbildning.

Det mest angelägna behovet av kompetensutveckling som föreligger är enligt självvärderingen kompetensutveckling inom ämnesdidaktik, särskilt gällande handledning och examination av examensarbeten inom lärarutbildningen (på avancerad nivå), för att på så vis sprida ut ansvaret som handledare och examinatorer över samtliga inom ämnet. Ämnet bedömer själva att det även finns behov av att fokusera mer på att producera forskningspublikationer samt uppmuntra lektorer att ansöka om docentur (i dagsläget har en litteraturvetare lämnat in sin ansökan).

I självvärderingen nämns att stödfunktioner och tekniska förutsättningar för utbildningen, såsom support, biblioteket, antagningsenheten och Ladok, är goda.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga bedömer att lärarnas kompetensdjup och kompetensbredd i förhållande till utbildningens omfattning och examensnivå är god. Lärarnas forskningskompetens är idag gott och väl tillräcklig för utbildning på grundnivå och om de erbjuds utrymme för ytterligare utveckling skulle en eller flera av dem kunna nå docentnivå. Detta skulle kunna öppna för möjligheten att utveckla ett kursutbud i spanska på avancerad nivå vid HDa.

Båda sakkunniga uppfattar att det behov av att utveckla en egen fördjupad kompetens inom ämnesdidaktik i spanska som lyfts av ämnet är relevant. I dag finns ett intresse för detta men ingen specialkompetens med denna inriktning bland lärarna, även om flera har lärarutbildning och annan pedagogisk utbildning i bagaget.

En av de sakkunniga för ett resonemang om lärarnas möjligheter till meritering. Sakkunnig konstaterar att den akademiska nivån på lärarna i spanska ökat väsentligt den senaste tioårsperioden och att huvuddelen av lärarna i dag är disputerade, men får dock intrycket av att högskolan inte värnat om utvecklingen av denna kompetens då ännu ingen docent finns, trots att ämnet existerat under mer än tio år vid högskolan. Sakkunnig riktar inte kritik mot lektorerna och

andra lärare men vill göra ett starkt påpekande till högskolans ledning. Denna borde ha vinnlagt sig om att skapa drägliga eller rent av goda arbetsförhållanden för att doktorerna skulle få möjlighet att meritera sig för docenturer. Detta är en angelägen förändring som kan skapa förutsättningar för att utveckla ämnet till högre stadier som mastersnivå i första hand. Att denna möjlighet inte givits de disputerade lärarna borde vara föremål för en allvarlig självkritik för högskolan om man vill vidmakthålla och utveckla denna unika kompetens som frambringats.

Studentens kommentarer

Studenten upplever att lärarna är mycket kompetenta. Däremot har få lärare aktuell lärarerfarenhet från ungdomsskola mot vilken flera av studenter utbildar sig. Kursinnehållet i spanska 3 med lingvistisk inriktning har dock en tydlig koppling till ungdomsvärlden och uppdateras i relation till ungdomsspråkets utveckling.

Utskottets kommentarer

- ISLL bör utarbeta en meriterings-/kompetensförsörjningsplan för ämnesdidaktisk kompetens i spanska.
- ISLL bör i sin forskningsstrategi införliva planering av stöd för docentmeritering i ämnet spanska.

3. Utbildningens genomförande

Självvärderingen redogör för utbildningens upplägg och praktiska genomförande. Samtliga kurser som ges inom ämnet ges nätbaserat. Samtliga seminarier i kurserna är obligatoriska, och eftersom antalet kursdeltagare är ganska högt (40–70 nivå I, 20–30 nivå II, 10–20 inom respektive gren av nivå III) är seminarietillfällena dynamiska där studenterna deltar aktivt i diskussioner i olika breakout-rum i Zoom. Oavsett kurs erbjuds alltid tillfälle till muntlig interaktion mellan lärare och student och mellan student och student.

I självvärderingen redogörs för kursernas sammanhang och fördjupning mot examensmålen vilket exemplifieras med olika lärandemål och seminarieuppgifter. De två fördjupningsspåren beskrivs separat. Ämnet kan inte peka på något specifikt examensmål som studenterna har svårast att uppnå.

Sakkunnigas kommentarer

Matrisen över examensmål för grundutbildningen i Spanska visar att studenterna under tre terminers studier och genom varierande examinationsformer får sina kunskaper och färdigheter prövade gentemot samtliga nationella examensmål.

Grundutbildningen följer en tydlig progression från första terminens studier där studenterna förväntas uppvisa en ringa grad av självständighet och målen är inriktade på kunskaper och färdigheter såsom att redogöra för något, jämföra olika fenomen, kommunicera på målspråket, argumentera, tillämpa, reflektera, analysera, läsa och tolka. Under andra terminen (Spanska II) krävs en viss grad av självständighet, samt att nivån på kunskaperna som uppvisas ökar. Här skärps även kraven på språklig korrekthet samt avancerade kognitiva förmågor, såsom kritiskt

tänkande, kritisk distans och förståelse för begrepp. På denna nivå förekommer också vissa inslag av kamratrespons i examinationen. Under den tredje terminens studier (Spanska III) ställs höga krav på självständighet i att värdera och kritiskt tolka information samt att arbeta självständigt och inom givna tidsramar. Kraven är även högt ställda på språklig korrekthet samt på konstruktiv kamratrespons i examinationen av examensarbetet.

Fördjupningen identifieras i examinationsformerna, som går från inslag av skriftliga tentamina under termin ett och två (både hemtentamen och salstentamen) till det självständiga arbetet under sista terminen där studenterna även förväntas bidra konstruktivt till kamraters lärande. Trots denna succesiva förskjutning mot att mer ansvar läggs på studenterna vid examination, så finns inslag av både seminarier och opposition även vid första och andra terminens studier, vilket är positivt som förberedelse inför sista terminen.

De sakkunniga uppfattar att specialiseringen från och med tredje terminens studier, där studenterna väljer mellan språkvetenskaplig och litteraturvetenskaplig inriktning, är problematisk, då studenterna på denna nivå inte har så stor beläsenhet i språkvetenskap och litteratur. De rekommenderar att ämnet gemensamt diskuterar om en specialisering mot språkvetenskap eller litteraturvetenskap alls är motiverad inom ramen för grundutbildningen.

En av de sakkunniga uttrycker även att perspektiven möjligtvis är lite snäva med språksociologi och separation av litteraturen från Spanien och Latinamerika, men detta kan det säkert finnas praktiska anledningar till.

Sakkunniga noterar också att en svårighet med all språkundervisning är de heterogena studentgrupper som börjar grundutbildningen: här blandas studenter som endast läst spanska upp till nivå 3 i gymnasieskolan med personer som haft långvariga kontakter med den spankstalande världen och personer med spanska som modersmål. Problematiken visar sig enligt de sakkunniga också i att studenter med svenska som modersmål i kursutvärderingar från litteraturvetenskapliga kurser uttrycker att kurserna inte är anpassade för andraspråkstalare av spanska. De uppfattar att kurserna utformas för modersmålstalare.

Studentens kommentarer

Studentinformanten har över lag ett mycket gott intryck av spanska vid HDa och meddelar att detta även gäller dennes kurskamrater varav många rekommenderar andra att läsa där. Tydlighet, upplägg och de sätt distansutbildning bedrivs framhålls som berömvärdt. I sammanhanget lyfts också tydliga scheman, och att det sällan görs ändringar i efterhand. Kursintroduktionerna upplevs emellertid ofta som överarbetade och innehåller en hel del övertydlig upprepning för den som läst tidigare. Ett förslag är att hellre skilja ut de delar som uteslutande berör nybörjare.

I enstaka fall kan inlämningar mellan kurser överlappa och krocka. Lärarna är dock flexibla om problem uppstår. Några lärare svarar dock långsamt på mejl, och några avråder från mejl.

Studenten har läst på deltid och upplever över lag att tempot varit bra. Flera av kurskamraterna som läser på heltid uttrycker dock att tempot är högt. Många pekar på att nivån i spanska är

mycket högre än på gymnasiet och att det är en utmaning att läsa en kurs som uteslutande bedrivs på annat språk. Engelska inslag upplevts som svåra av vissa. Kurserna ges för övrigt helt på spanska vilket är tydligt vid ansökan. Studenten upplever detta som positivt och tillägger att det är lite unikt jämfört med erfarenheter från andra lärosäten.

Inom spåren grammatik och litteraturanlys upplever studenten tydlig progression och variation, och uttrycker uppskattning över att nästan alla lärare konsekvent använder instuderingsfrågor och förberedelseuppgifter inför seminarier. En upplevelse är dock att den ena läraren inte alltid vet vad andra har gjort – vilket gör att det kan bli en del upprepningar, olika bedömningspraktiker och olika idéer om vad som är viktigt. Ett exempel är uppgifter i akademisk skrivande på spanska 2 och spanska 3 som liknar varandra väldigt mycket.

Kurslitteratur och annat tillhandahållet material är bra, i synnerhet inom grammatik och fonetik. Betygskriterier uppfattas som tillräckligt tydliga och det går att förstå varför en uppgift blivit underkänd. Studenten menar dock att vissa seminarier skulle kunna bidra mer till lärande och användas mer som förberedelse inför tentamen snarare än att vara examinerande i sig själva.

Utskottets kommentarer

- Vid dialog diskuterades förkunskapskrav och huruvida kurserna i första hand inriktas mot svenska studenter. Det är en utmaning för alla språkämnen att ha både modersmålstalare och nybörjare. Problemen är tydligast på nivå 1 men inte i lika hög grad på de högre nivåerna. Ämnet ser det som en fördel att kunna erbjuda en autentisk språkmiljö, och arbetar i undervisningen aktivt med att skapa mindre grupper med inslag av olika slags studenter, och med särskilda kurser för lärarstudenter. Utskottet ställer inga åtgärdskrav men rekommenderar ämnet att även fortsättningsvis vara lyhörda för studenternas olika förkunskaper och anpassa undervisningen efter situationen.

Vetenskapligt skrivande och examensarbete

Enlig självvärderingen ingår skriftliga inlämningsuppgifter i en del av kurserna på nivå I, och från och med nivå II blir studenterna introducerade till akademiskt skrivande och referenshantering. Ett större fokus läggs på detta inom de två inriktningarna inom nivå III (de så kallade förberedande kurserna inför skrivandet av examensarbetet). Studenterna producerar i samtliga kurser från och med nivå II skriftliga reflektionsuppgifter i kombination med seminarier och muntliga framställningar för att de succesivt ska bygga upp sina färdigheter.

Självvärderingen beskriver vidare examensarbetskursens upplägg och hur handledning och examination genomförs.

Sakkunnigas kommentarer

Examensarbetskursen är väl utformad och svarar mot de krav man kan ställa på en kurs innehållande examensarbete på grundnivå: studenterna erbjuds undervisning i form av föreläsningar och individuell handledning. Uppsatserna skrivs och försvaras enligt gängse universitetsnormer och genomförs på spanska, vilket bidrar till studenternas allmänna språkutveckling och förmåga att ta till sig forskningslitteratur på utbildningens målspråk.

Utskottets kommentarer

Vid dialog med representanter för utbildningen utvecklades att det arbetas med akademiskt skrivande genom hela utbildningen, inte enbart i examensarbetskursen vilket de sakkunniga uttolkat. Utskottet uppfattar detta som en styrka.

Internationalisering och hållbar utveckling*Sakkunnigas kommentarer*

De internationella perspektiven framgår tydligt i kursplanerna för samtliga delar av utbildningen i spanska vid HDa, där hela den spanstalande världen är i fokus. Studenterna förväntas även, enligt betygskriterierna, utarbeta ett kritiskt och analytiskt perspektiv till olika kulturella och språkliga fenomen som de möter i den spanstalande världen. Inom delkurser inriktade mot kultur, historia och samhälle omfattar betygskriterierna förmågan att inta en reflekterande hållning till sociopolitiska förhållanden i målpråksområdena, innefattande etnicitet och genus. Detta är helt i linje med högskolans ambition att främja hållbarhet, jämställdhet och mångfald.

Utskottets kommentarer

- Utskottet instämmer med de sakkunniga.

Studentinflytande

Som nämnts ovan genomförs enligt självvärderingen kursutvärderingar i anslutning till sista momentet i en kurs och diskuteras på ämnesmöten i slutet av terminen. Ämnesföreträdaren gör även en sammanställning av samtliga kursvärderingar som publiceras i verksamhetsberättelsen.

Sakkunnigas kommentarer

Dokumentationen visar att studenternas möjligheter att påverka utbildningens upplägg och genomförande är goda. Kurserna utvärderas regelbundet och studenterna svarar aktivt på utvärderingsenkäter. Kursanalyserna visar att studenternas feedback leder till revidering av både kursinnehåll och undervisningsformer.

Studenternas kommentarer

Alla lärare är tydliga med att det finns en kursvärderingsenkät att svara på, men få eller nästan ingen student svarar. Det finns exempel där missnöje uttrycks i facebook-grupp, men inte framförs till lärare.

Utskottets kommentarer

- Även om det i dialog framkommer att lärarna är lyhörda och lyssnar på studenter under kursernas gång, och att synpunkter som framkommer också används vid kursutveckling, så behöver inhämtande av studentsynpunkter formaliseras i högre grad, inte minst med tanke på det reviderade regelverk för kursanalys som nyligen införts.

Prestationsgrad

Six studenter har tagit ut kandidatexamen de senaste två åren.

År 2022	Grundnivå	Avancerad nivå	Totalt
Helårsstudenter	88		
Helårsprestationer	52		
Prestationsgrad %	58 %		
År 2021	Grundnivå	Avancerad nivå	Totalt
Helårsstudenter	101		
Helårsprestationer	81		
Prestationsgrad %	81 %		

Helårsstudenter, helårsprestationer och prestationsgrad de senaste två åren.

I självvärderingen diskuteras dels orsaker till den markanta skillnaden i prestationsgrad mellan 2021 och 2022, dels de utmaningar som studentgrupper med blandade förkunskaper medför. En iakttagelse är att ju längre studenterna kommer i sina studier, desto mer motiverade är de att läsa färdigt kurserna med ökande genomströmning på högre nivåer. Ett problem inom nivå I är den stora skillnaden på studenternas förkunskaper, vilket gör att de som inte har haft någon kontakt med språket på många år känner att de har brister och därmed inte slutför kursen helt (det vill säga de som läst spanska i svenska skolan). Ungefär hälften av studenterna har spanska som modersmål, och de kommer från vitt skilda spanstalande länder. Då undervisningen sker på spanska i tre av de fyra delkurserna inom nivå I (inom lärarprogrammet är två av fem delkurser på svenska) innebär detta utmaningar för såväl undervisande läraren som för de studenter som inte har spanska som modersmål. Problemet diskuteras inom ämnet.

Medelåldern är ganska hög hos studenterna, vilket även innebär att en majoritet av dem arbetar parallellt med studierna. Detta syns i synnerhet hos studenter antagna inom lärarprogrammet (LU) och lärarlyftet (LL) där genomströmningen är lägre under 2022, jämfört med de fristående kurserna (lägst inom LL med endast 17 %). De studenter som idag blir antagna till LL arbetar även 100 %. Gällande nivå III skiljer sig genomströmningen åt rejält mellan de olika kurserna, vilket återigen bör diskuteras inom ämnet. Gällande kandidatexamensarbeten för 2022 bör nämnas att en del kommer att examineras under 2023 och därför inte ingår i statistiken.

Sakkunnigas kommentarer

Den bristande genomströmningen är inget unikt för HDa men är sannolikt mer markerat inom distansundervisning.

Utskottets kommentarer

- Ämnet bör göra en genomlysning av varför relativt få studenter tar ut kandidatexamen i spanska.

4. Studenternas utveckling av vetenskaplig förmåga

Fokusområde i utvärderingen är studenternas utveckling av vetenskaplig förmåga. I självvärderingen ges exempel på lärandemål och de lärandeaktiviteter som leder fram till respektive mål inom fyra kategorier: Studenten inhämtar aktuell ämneskunskap; ... inhämtar kunskap om ämnets vetenskapsteori och metoder; ... deltar i diskussioner om forskningsresultat; samt ... utför forskande aktiviteter, datainsamling, undersökningar.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga finner att studenternas möjligheter till utveckling av vetenskapliga kompetenser är tillfredsställande. Reflektion och självständig analys går som en röd tråd genom utbildningarna. Seminarier och gruppdiskussioner är vanliga inslag i undervisning och examination, vilket ger studenterna möjlighet att upparbeta ett analytiskt och reflekterande förhållningsätt till språk och kultur i allmänhet, vilket efterfrågas i samtliga sektorer där studier i moderna språk är efterfrågade. Det vetenskapliga förhållningssätt till utbildningens olika studieobjekt som studenterna tränas i genomgående ger dem också möjligheter att utveckla generiska förmågor inom informationsbearbetning och analys.

De sakkunniga reser dock viss, delvis motsägelsefull, kritik. En av de sakkunniga efterlyser en bredare lingvistisk syn med bredare grundläggande vetenskaplig begreppsapparat inom syntax, semantik och pragmatik, i likhet med den motsvarande grund som läggs inom det litteraturvetenskapliga området. Den andre sakkunnige å sin sida menar att studenterna från och med första terminen introduceras i ämnesområdets grundläggande teori inom de språkvetenskapliga och språkdidaktiska delkurserna under första terminens studier, men anser att motsvarande introduktion saknas i kursplanerna för den litteraturvetenskapliga delen. Denne sakkunnig lyfter fram att studenterna även inom litteraturvetenskap tidigt bör introduceras till ämnets centrala begrepp och teorier, och att avsaknaden av introduktion till det litteraturvetenskapliga fältets vetenskapliga begreppsapparat under första terminen kan leda till att studenterna får sämre förutsättningar att utveckla sin vetenskapliga kompetens inom detta område.

Studentens kommentarer

På frågor om studenterna vet vad lärarna forskar om och om deras publikationer används i kurserna svarar studenten att det först i spanska 3 förekommit att lärare lyft in egen litteratur eller explicit talar om egen forskning.

Det diskuteras också återkoppling på skrivuppgifter. Studenten menar att det med tiden framstår allt klarare vad kravet på analys vid uppgifter innebär. Vissa lärare upplevs som föredömligt tydliga med hur detta kan göras, andra pekar bara sparsmakat på vad som saknas: ”du har inte utvecklat tillräckligt på fråga 2”.

Utskottets kommentarer

Kursplanernas lärandemål är vaga avseende vilken språkvetenskaplig och litteraturteoretisk grund som läggs i de tidiga kurserna. Utskottet rekommenderar att formuleringar ses över och i något högre grad preciserar vari det teoretiska innehållet består.

5. Sakkunnigas sammanfattning

Styrkor

- Lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetenser för den erbjudna undervisningen är tillfredsställande.
- Kvalitén på grundutbildningen är genomgående hög. Progression och variation inom delkurserna liksom examinationsformerna är logiska och rimliga och skapar förutsättningar för ett djupare och alltmer självständigt förhållande till de inhämtade kunskaperna.
- Examinationsformer och innehåll har stor variation.
- Enligt kursanalyserna upprätthåller lärarna en konstruktiv dialog med studenterna och är lyhörda inför deras behov.
- Det nyss påbörjade kurspaketet *Spanska I med didaktisk inriktning* kan komma att visa sig vara en spännande och behövd utbildning i ett land där det ännu saknas många kompetenta lärare i spanska, som är det klart största av de s.k. moderna språken i svenska skolor.

Svagheter

- HDa är starka inom nätutbildning, men det ensidiga fokuset på nät kan också vara en svaghet, exempelvis gällande fluktuerande genomströmning och flyktiga studenter. Den bristande genomströmningen är inget unikt för HDa men är sannolikt mer markerat inom distansundervisning där den fysiska separationen mellan studenterna i förhållande till campusundervisning gör att de får kämpa ensamma och inte har kurskamrater som på ett campus stöttar studenterna. Detta är knappast unikt för spanskan utan sannolikt ett mer allmänt problem vid HDa, vilket inte på minsta sätt förtar det nationella värdet av ett lärosäte som så framgångsrikt etablerat denna typ av utbildning.
- Ytterligare en komplikation är den varierande studietakten hos studenterna, vilket försvårar sammanhållning och planering för lärarna. Detta blir inte lättare av den lite högre medelåldern hos studenterna, där många har yrkesarbeten i varierande omfattning, som också gör att studietakten blir väldigt individuell för många.
- HDa:s bristande stöd för lärarnas forskning är kontraproduktivt.
- En av de sakkunniga menar att uppdelningen mellan litteratur- och språkvetenskap under tredje terminen är omotiverad och ger studenterna en specialisering som inte återspeglas i någon vidare fördjupning. Den sakkunnige tillägger därutöver att ämnets egna önskemål om breddning gentemot språkdidaktik riskerar att splittra upp studentgrupperna mot ytterligare ett tematiskt spår. Den andre sakkunnige sammanfattar å sin sida att uppdelningen kan vara problematisk, men menar att denna kritik inte är av avgörande betydelse.

Utvecklingsmöjligheter

- Ämnet har mycket kompetenta lärare inom både språkvetenskap och litteraturvetenskap, vilket borde möjliggöra en framtida utveckling av kursutbud på avancerad nivå. För att detta ska vara möjligt bör lärarna erbjudas möjlighet att meritera sig för docentkompetens.
- Profileringen mot språkdidaktik är en möjlighet för tydligare profilering gentemot lärarutbildning.

- Fler samarbeten av typ VAL och KPU skulle kunna främjas, men detta bör göras med ett långtidsperspektiv för att inte få alltför stor ryckighet i lärargruppens sammansättning.
- Större möjlighet till samarbete med andra lärosäten bör också utvecklas (och detta gäller i praktiken alla lärosäten).

Sårbarhet för förändringar

- Varierande studentantal är i kombination med nätutbildningens psykosociala förutsättningar alltid en svaghet som man hela tiden måste diskutera och försöka motverka. Det finns alltid en risk att lärargruppens sammansättning snabbt kan förändras i och med nya arbetsmöjligheter inom och utom landet liksom attraktionskraften hos större lärosäten med större forskningsmöjligheter, vilket man måste vara medveten om och man bör försöka skapa förutsättningar för att dessa förändringar inte ska bli alltför stora och frekventa.
- Viktigt är att behålla kompetens inom såväl språk- som litteraturvetenskap och helst också didaktik.
- Ett antal kursutvärderingar visar att en del studenter med svenska som modersmål anser att kurserna är för svåra och verkar skapade för spansktalande. Detta är inget unikt problem för HDa, men här bör ansvariga lärare vara lyhörda inför studenternas behov och anpassa kursernas innehåll för den tänkta målgruppen.
- Endast nätutbildning ger sårbarhet inför utmaningar gällande teknikutveckling och kriser. I nuläget vilar grundutbildningen till stora delar på hemtentamina och skriftliga inlämningsuppgifter med få inslag av salstentamina. Detta bör möjligen ses över i ljuset av den senaste utvecklingen inom AI med avancerade digitala språkmodeller som studenterna enkelt får tillgång till via nätet (Chat GPT).